

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб

Верховна Рада України постановляє:

1. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у Кодексі адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 48, ст. 436):

у статті 20:

у частині другій слова "частиною першою" замінити словами "частинами першою та третьою";

доповнити частиною третьою такого змісту:

"3. Вищому антикорупційному суду підсудні справи про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції";

статтю 22 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

"5. Вищий антикорупційний суд вирішує адміністративні справи щодо застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції", як суд першої інстанції";

статтю 23 доповнити частиною четвертою такого змісту:

"4. Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду переглядає судові рішення Вищого антикорупційного суду в апеляційному порядку як суд апеляційної інстанції";

у частині першій статей 268–270 цифри "280–283" замінити цифрами "280–283¹";

частину першу статті 272 після цифр "283" доповнити словом і цифрами "статтею 283¹";

доповнити статтею 283¹ такого змісту:

"Стаття 283¹. Особливості провадження у справах про застосування санкцій

1. Позовна заява про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції", подається до Вищого антикорупційного суду та повинна містити:

- 1) найменування суду;
- 2) найменування, поштову адресу, а також номер засобу зв'язку позивача;
- 3) повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові – для фізичних осіб) особи, до якої застосовується санкція, передбачена пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції"; якщо такі відомості відомі – її місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб); ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України (для юридичних осіб, зареєстрованих за законодавством України); реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серія паспорта для фізичних осіб – громадян України (якщо такі відомості відомі), відомі номери засобів зв'язку та адреси електронної пошти;
- 4) обґрунтування наявності однієї або декількох підстав для застосування санкцій, визначених Законом України "Про санкції", та вимоги заявника;
- 5) перелік майна (активів), яке (які) підлягає (підлягають) стягненню в дохід держави на підставі пункту 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції";
- 6) перелік документів та інших матеріалів, що додаються;
- 7) підпис уповноваженої особи суб'єкта владних повноважень, що скріплюється печаткою.

У разі недотримання вимог цієї частини суд повідомляє про це позивача та надає йому строк, але не більше ніж 24 години, для усунення недоліків.

Невиконання вимог суду в установленний строк має наслідком повернення позивачу позовної заяви та доданих до неї документів.

Повернення позовної заяви не є перешкодою для повторного звернення з нею до суду після усунення її недоліків.

2. У дводенний строк із дня одержання позовної заяви особа, щодо якої ставиться питання про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹

частини першої статті 4 Закону України "Про санкції", має право подати відзив на позовну заяву.

3. Не допускається зупинення провадження у справі з підстав, передбачених пунктом 3 частини першої статті 236 цього Кодексу.

4. Справа про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції", вирішується колегією у складі трьох суддів Вищого антикорупційного суду протягом 10 днів з дня надходження позовної заяви до суду.

5. Позовна заява розглядається в судовому засіданні з повідомленням про дату, час та місце судового засідання позивача та особи, щодо якої ставиться питання про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції".

Неявка в судові засідання учасників справи та/чи їх представників не перешкоджає розгляду позовної заяви по суті та не може бути підставою для зупинення строків її розгляду, відкладення засідання на інший час чи дату або оголошення перерви в судовому засіданні.

6. Суд ухвалює рішення на користь тієї сторони, сукупність доказів якої є більш переконливою порівняно із сукупністю доказів іншої сторони.

7. За результатами розгляду позовної заяви Вищий антикорупційний суд ухвалює одне з таких рішень:

1) про застосування до фізичної або юридичної особи санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції";

2) про відмову у задоволенні позову.

Копія рішення Вищого антикорупційного суду не пізніше наступного дня після ухвалення надсилається позивачу та особі, щодо якої ставилося питання про застосування санкції (якщо відомі відомості про її місцезнаходження), передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 цього Закону, на офіційні електронні адреси (у разі їх наявності) та публікується на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду.

8. Апеляційна скарга на рішення Вищого антикорупційного суду може бути подана стороною до Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду протягом п'яти днів з дня його проголошення. Особи, які не були присутні при проголошенні зазначеного рішення, мають право його оскаржити протягом п'яти днів із дня публікації рішення на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду.

Розгляд апеляційної скарги здійснюється Апеляційною палатою Вищого антикорупційного суду протягом п'яти днів з дня надходження апеляційної скарги до суду.

Про розгляд апеляційної скарги сторони повідомляються в порядку, передбаченому статтею 268 цього Кодексу.

Неявка учасників справи та/чи їх представників у судові засідання не перешкоджає розгляду апеляційної скарги та не може бути підставою для зупинення строків її розгляду, перенесення засідання на інший час чи дату або оголошення перерви в судовому засіданні.

Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду переглядає справу за наявними в ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарги.

За результатами розгляду апеляційної скарги суд ухвалює одне з таких рішень:

- 1) про залишення судового рішення без змін, а скарги – без задоволення;
- 2) про зміну судового рішення;
- 3) про скасування судового рішення та ухвалення нового рішення.

Постанова Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду набирає законної сили негайно після її проголошення та не підлягає оскарженню в касаційному порядку.

Копія постанови Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду не пізніше наступного дня після ухвалення надсилається сторонам на офіційні електронні адреси (у разі їх наявності) та публікується на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду";

статтю 292 доповнити частиною четвертою такого змісту:

"4. Судом апеляційної інстанції в адміністративних справах, передбачених статтею 283¹ цього Кодексу, є Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду";

2) частину першу статті 5 Закону України "Про судовий збір" (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 14, ст. 87 із наступними змінами) доповнити пунктом 25 такого змісту:

"25) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, – у справах про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції";

3) у Законі України "Про санкції" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 40, ст. 2018 із наступними змінами):

у частині першій статті 4:

у пункті 1 слова "тимчасове обмеження права особи користуватися та розпоряджатися належним їй майном" замінити словами "тимчасове позбавлення права користуватися та розпоряджатися активами, що належать

фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними";

доповнити пунктом 1¹ такого змісту:

"1¹) стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними";

у статті 5:

частину першу доповнити абзацом другим такого змісту:

"Заява щодо застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 цього Закону, подається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, до суду в порядку, визначеному статтею 5¹ цього Закону";

у частині другій слова і цифри "(секторальні санкції), передбачених пунктами 1–5" замінити словами і цифрами "(секторальні санкції), передбачених пунктами 1, 2–5";

у частині третій:

в абзаці першому слова і цифри "(персональні санкції), передбачених пунктами 1–21" замінити словами і цифрами "(персональні санкції), передбачених пунктами 1, 2–21";

доповнити абзацом другим такого змісту:

"Рішення щодо застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 цього Закону, ухвалюється судом у порядку, визначеному статтею 5¹ цього Закону";

доповнити частиною восьмою такого змісту:

"8. Забезпечення реалізації санкції у виді блокування активів здійснюється відповідними органами державної влади, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами у межах наданих їм повноважень.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, вживає заходів щодо виявлення та розшуку активів фізичних та юридичних осіб, зазначених у відповідних рішеннях Ради національної безпеки і оборони України.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, має право залучати до виявлення та розшуку таких активів інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Ці

органи забезпечують сприяння центральному органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, у виявленні та розшуку відповідних активів у межах прав та можливостей, наданих їм законодавством, яке регулює статус та організацію їхньої діяльності.

У разі виявлення незаблокованих активів центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, звертається до відповідних органів та/або посадових осіб з вимогою вчинити дії, спрямовані на тимчасове позбавлення відповідних осіб права користуватися та розпоряджатися цими активами. Така вимога центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, є обов'язковою та підлягає негайному виконанню";

доповнити статтями 5¹ та 5² такого змісту:

"Стаття 5¹. Підстави, умови та порядок стягнення активів фізичних або юридичних осіб в дохід держави

1. Санкція, передбачена пунктом 1¹ частини першої статті 4 цього Закону, має винятковий характер та може бути застосована лише щодо фізичних та юридичних осіб, які своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України (в тому числі шляхом збройної агресії чи терористичної діяльності) або значною мірою сприяли (в тому числі шляхом фінансування) вчиненню таких дій іншими особами, у тому числі до резидентів у розумінні Закону України "Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів".

Ця санкція може бути застосована лише в період дії правового режиму воєнного стану та за умови, що на відповідну фізичну чи юридичну особу в порядку, визначеному цим Законом, вже накладено санкцію у виді блокування активів.

Накладення на активи арешту, встановлення щодо них мораторію чи будь-яких інших обтяжень (заборони розпоряджатися або користуватися ними), а також перебування таких активів у заставі не перешкоджає стягненню цих активів у дохід держави як санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 цього Закону.

Підставами застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 цього Закону, є:

1) завдання істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України, зокрема, але не виключно, шляхом:

а) ухвалення рішення щодо збройної агресії проти України;

б) взяття участі в ухваленні рішення (з підтримкою своїм голосом такого рішення) щодо збройної агресії проти України, якщо таке рішення ухвалювалося колегіально або кількома органами держави-агресора у взаємодії;

в) взяття участі у підготовці, внесенні, погодженні пропозицій стосовно ухвалення рішення щодо збройної агресії проти України;

г) взяття участі у державному фінансуванні та матеріально-технічному забезпеченні заходів, пов'язаних із прийняттям рішення про початок збройної агресії проти України;

г) взяття участі в організації (у тому числі плануванні, керівництві та координації, державному фінансуванні та матеріально-технічному забезпеченні) підготовки збройної агресії проти України, а також в організації безпосередньої збройної агресії проти України;

д) особистого взяття участі у збройній агресії проти України;

е) взяття участі у прийнятті рішення щодо створення на захоплених в результаті збройної агресії території України окупаційної адміністрації, у фактичному створенні окупаційних адміністрацій, а також у державному фінансуванні та матеріально-технічному забезпеченні створення та функціонування таких адміністрацій;

є) ухвалення або взяття участі в ухваленні рішення (з підтримкою такого рішення своїм голосом) про поширення юрисдикції держави-агресора чи будь-якої іншої держави на територію, яка відповідно до Конституції України входить до складу України;

ж) взяття участі у прийнятті рішень щодо створення, а також у створенні, державному фінансуванні та матеріально-технічному забезпеченні державою-агресором підконтрольних їй самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України;

з) взяття участі в організації та проведенні незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території України;

2) суттєве сприяння вчиненню дій або ухваленню рішень, зазначених у пункті 1 цієї частини, зокрема, але не виключно, шляхом:

а) сприяння збройній агресії проти України, окупації/анексії території, яка відповідно до Конституції України входить до складу України, зокрема шляхом:

висловлення наміру та готовності використати в майбутньому (зокрема, за певних обставин) законні збройні формування для зазначеної мети;

надання державі-агресору у користування території, цивільної або військової інфраструктури (шляхів сполучень, військових та цивільних аеродромів тощо), приміщень і територій для розміщення збройних формувань та техніки (казарм, гуртожитків, військових полігонів, баз, центрів

бойової підготовки, таборів тощо), цивільної, військової чи спеціальної техніки, іншого рухомого або нерухомого майна;

незабезпечення дотримання встановлених правил пересування та/або перетину державного кордону України;

постачання/надання, зберігання зброї, боєприпасів, вибухових речовин, військової чи спеціальної техніки, інших засобів та знарядь здійснення збройної агресії проти України, забезпечення ремонту таких засобів і знарядь;

б) фінансування або матеріально-технічного забезпечення діяльності держави-агресора, пов'язаної зі збройною агресією проти України чи окупацією/анексією її територій, зокрема шляхом:

сплати податків, зборів до державного бюджету держави-агресора, якщо загальна сума таких платежів (окрім митних) за останні чотири послідовні податкові (звітні) квартали перевищує еквівалент 40 мільйонів гривень для юридичної та 3 мільйонів гривень для фізичної особи, визначених за середньозваженим офіційним курсом Національного банку України за той самий період;

здійснення пожертв, благодійної, спонсорської допомоги, іншої безоплатної передачі грошових коштів чи іншого майна на користь органів державної влади чи військового управління держави-агресора, юридичних та фізичних осіб, які вчиняють дії чи ухвалюють рішення, зазначені в пункті 1 частини першої цієї статті, або здійснюють фінансування таких заходів, якщо сукупна упродовж року сума таких коштів чи вартість майна становить не менше 750 тисяч гривень за офіційним курсом Національного банку України;

інвестування у державні облігації держави-агресора, якщо сукупна упродовж року сума інвестування становить не менше 3 мільйонів гривень за офіційним курсом Національного банку України;

в) інформаційного сприяння вчиненню дій або ухваленню рішень, зазначених у пункті 1 цієї частини, зокрема шляхом організації, фінансування та безпосереднього здійснення публічних дій, спрямованих на:

спонування до збройної агресії проти України, геноциду Українського народу, дискримінації за ознакою громадянства України, вчинення діянь, які відповідно до норм міжнародного права та/або законодавства України мають ознаки воєнних злочинів або злочинів проти людяності;

виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії проти України, окупації територій України, вчинення діянь, які відповідно до норм міжнародного права та/або законодавства України мають ознаки воєнних злочинів, геноциду або злочинів проти людяності;

гlorифікацію осіб, які здійснювали збройну агресію проти України, представників збройних формувань держави-агресора, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих державою-

агресором, а також представників окупаційної адміністрації держави-агресора та представників підконтрольних державі-агресору самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України;

підтримання політики держави-агресора щодо невизнання права Українського народу на самоідентифікацію та самовизначення, викривлення уявлення про самобутність Українського народу та його прагнення до незалежності, що реалізується через поширення фальшивих ідеологем, в основі яких лежить завідомо хибне та маніпулятивне ототожнення українського патріотизму з "нацизмом" чи іншими людиноненависницькими ідеологіями;

розпалювання ненависті до Українського народу, його культури, державної мови, національної ідентичності.

Під публічними діями розуміються дії, адресовані невизначеному колу осіб, зокрема у мережі Інтернет або за допомогою засобів масової інформації.

2. За наявності підстав та умов, зазначених у частині першій цієї статті, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, звертається до Вищого антикорупційного суду із заявою про застосування до відповідної фізичної або юридичної особи санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 цього Закону (далі – Заява), в порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України.

3. Рішення суду про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 цього Закону, в день набрання ним законної сили надсилається Кабінету Міністрів України для визначення суб'єкта, порядку та способу його виконання.

Кабінет Міністрів України уповноважений доручити здійснення заходів, пов'язаних із тимчасовим управлінням активами, які підлягають стягненню в дохід держави як санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 цього Закону, центральному органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Фонду державного майна України, військовим адміністраціям та/або іншим органам державної влади, суб'єктам господарювання державного сектора економіки.

Стаття 5². Захист та гарантії безпеки осіб, які повідомили про активи

1. Фізичні особи, які повідомили центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, про активи, зазначені у пунктах 1, 1¹ частини першої статті 4 цього Закону, а також їхні близькі особи перебувають під захистом держави.

2. Заборонено розкривати будь-яку інформацію про осіб, зазначених у частині першій цієї статті, третім особам, які не залучаються до реалізації заходів, спрямованих на застосування санкцій, передбачених пунктами 1, 1¹ частини першої статті 4 цього Закону, крім випадків, установлених законом.

3. За наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну осіб, зазначених у частині першій цієї статті, у зв'язку із здійсненим повідомленням про активи (далі – повідомлення), правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України "Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві".

4. Особи, зазначені у частині першій цієї статті, не несуть юридичної відповідальності за повідомлення, поширення зазначеної у повідомленні інформації, незважаючи на можливе порушення таким повідомленням своїх службових, цивільних, трудових чи інших обов'язків або зобов'язань. Таке повідомлення не може розглядатися як порушення умов конфіденційності, передбачених цивільним, трудовим або іншим договором (контрактом).

5. Фізична особа, яка повідомила про активи, зазначені у пунктах 1, 1¹ частини першої статті 4 цього Закону, звільняється від цивільно-правової відповідальності за майнову та/або моральну шкоду, завдану внаслідок здійснення повідомлення, крім випадку здійснення завідомо неправдивого повідомлення.

6. Для захисту прав та представництва своїх інтересів фізична особа, яка повідомила про активи, зазначені у пунктах 1, 1¹ частини першої статті 4 цього Закону, може користуватися всіма видами правової допомоги, передбаченої Законом України "Про безоплатну правову допомогу", або залучити адвоката самостійно.

Примітка. У цій статті під близькими особами розуміються особи, зазначені в абзаці четвертому частини першої статті 1 Закону України "Про запобігання корупції";

статтю 6 доповнити пунктом 3 такого змісту:

"3. Застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції", є винятковим заходом, обумовленим гостротою становища та необхідністю досягнення цілей, визначених частиною першою статті 1 цього Закону, в умовах правового режиму воєнного стану.

Ця санкція може бути застосована лише щодо осіб, на яких накладено санкцію у виді блокування активів за рішеннями Ради національної безпеки і оборони України, прийнятими після набрання чинності Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб".

Справи, розпочаті в період дії правового режиму воєнного стану, в яких на момент припинення або скасування такого режиму не було ухвалене остаточне рішення, розглядаються в порядку, визначеному цим Законом;

4) частину першу статті 23 Закону України "Про правовий режим воєнного стану" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 28, ст. 250) доповнити абзацом другим такого змісту:

"У разі стягнення такого майна (активів) в дохід держави як санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції", відшкодування його вартості не здійснюється";

5) у Законі України "Про Вищий антикорупційний суд" (Відомості Верховної Ради України, 2018 р., № 24, ст. 212; 2020 р., № 2, ст. 5, № 48, ст. 434):

частину першу статті 3 доповнити словами і цифрами "а також здійснення правосуддя у справах про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції", у порядку адміністративного судочинства";

абзац другий частини першої статті 4 доповнити словами і цифрами "здійснює правосуддя як суд першої та апеляційної інстанції у справах про застосування санкції, передбаченої пунктом 1¹ частини першої статті 4 Закону України "Про санкції", у порядку адміністративного судочинства";

6) частину шосту статті 7 Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" (Відомості Верховної Ради України, 2020 р., № 25, ст. 171) доповнити абзацом четвертим такого змісту:

"застосування до них спеціальних економічних або інших обмежувальних заходів (санкцій) відповідно до Закону України "Про санкції".

2. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Президент України

м. Київ
12 травня 2022 року
№ 2257-ІХ

В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ